

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การเพิ่มศักยภาพในการเป็นผู้ประกอบการการเกษตรเพื่อสนับสนุนความได้เปรียบในการแข่งขันทางการเกษตร:

กรณีศึกษาเกษตรกรผู้ผลิตไม้ผลในจังหวัดจันทบุรี

Capacity Building Agri-entrepreneurship to Support Competitive Advantage in Agriculture:

A Study of Fruit Farmers in Chanthaburi Province of Thailand

โดย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาวัต เจียมจินฉัตร

การวิจัยครั้งนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากกองทุนรัตนโกสินทร์สมโภช 200 ปี

ประจำปี 2562

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ชื่อเรื่อง การเพิ่มศักยภาพในการเป็นผู้ประกอบการการเกษตรเพื่อสนับสนุนความได้เปรียบในการแข่งขันทางการเกษตร: กรณีศึกษาเกษตรกรผู้ผลิตไม้ผลในจังหวัดจันทบุรี

ชื่อผู้วิจัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาวัต เจียมจิณฉัตร

ปีที่แล้วเสร็จ 2564

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสถานการณ์การผลิตและการตลาดไม้ผลของจังหวัดจันทบุรี 2) วิเคราะห์องค์ประกอบการเป็นผู้ประกอบการการเกษตร 3) จำแนกรูปแบบการเป็นผู้ประกอบการการเกษตร 4) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการเป็นผู้ประกอบการการเกษตร ปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคม กับความได้เปรียบในการแข่งขัน และ 5) ศึกษาแนวทางการเพิ่มศักยภาพการเป็นผู้ประกอบการการเกษตร

การเก็บข้อมูลเริ่มจากการศึกษาเบื้องต้นด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกและข้อมูลจากเอกสารประชากรที่ศึกษา ได้แก่ เกษตรกรผู้ผลิตไม้ผลที่เข้าสู่ระบบการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของจังหวัดจันทบุรี โดยเก็บตัวอย่างจำนวน 384 คน สุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน และใช้การสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญและเกษตรกรในขั้นตอนสุดท้าย วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา การวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก การวิเคราะห์การจัดกลุ่ม และการวิเคราะห์กรอบงาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) อุตสาหกรรมผลไม้เป็นส่วนสำคัญต่อเศรษฐกิจของจังหวัดจันทบุรีมากที่สุด โดยทุเรียนเป็นไม้ผลที่ปลูกเป็นพืชหลักมากที่สุด และผลผลิตส่วนใหญ่พึ่งพาตลาดต่างประเทศ 2) องค์ประกอบของการเป็นผู้ประกอบการการเกษตรประกอบด้วย การมุ่งเน้นภายใน การปรับตัว การมีเหตุผล การมุ่งเน้นคุณค่า การริเริ่มสร้างสรรค์ การอยู่รอดและเติบโต การบรรลุเป้าหมาย และการมุ่งเน้นภายนอก 3) รูปแบบการเป็นผู้ประกอบการการเกษตร แบ่งได้ 4 กลุ่ม ได้แก่ ผู้ผ่อนคลาย ผู้กระตือรือร้น ผู้ผลิต และผู้วิเคราะห์ 4) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับรูปแบบการเป็นผู้ประกอบการการเกษตร ได้แก่ การปลูกทุเรียนเป็นพืชหลัก ขนาดของกิจการสวน การเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร การให้ความสำคัญต่อปัจจัยด้านต้นทุน นวัตกรรม ความเฉพาะ และความสมดุล 5) แนวทางการเพิ่มศักยภาพการเป็นผู้ประกอบการเพื่อสนับสนุนความได้เปรียบในการแข่งขัน ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ หน่วยโครงสร้างของความได้เปรียบในการแข่งขัน การเชื่อมโยงและการสนับสนุน และตัวขับเคลื่อน โดยผลการวิจัยให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาเกษตรกร กลุ่มเกษตรกร องค์การธุรกิจที่เกี่ยวข้องในโซ่อุปทานผลไม้ และองค์การที่ให้การสนับสนุน

คำสำคัญ การเป็นผู้ประกอบการการเกษตร อุตสาหกรรมผลไม้ ความได้เปรียบในการแข่งขัน

Title: Capacity Building Agri-entrepreneurship to Support Competitive Advantage in Agriculture: A Study of Fruit Farmers in Chanthaburi Province of Thailand

Researcher: Assistant Professor Dr. Bhawat Chiamjinnawat

Year: 2021

Abstract

The objectives of this research were to: 1) study the situation of fruit production and marketing in Chanthaburi province; 2) analyze agri-entrepreneurial elements; 3) categorize agri-entrepreneurial styles; 4) study relationships between agri-entrepreneurial styles and socio-economic factors together with competitive advantage; and 5) study guidelines for capacity building agri-entrepreneurship.

The data collection began with a primary study using in-depth interviews and documentations. The study population was fruit farmers in Chanthaburi who were registered in the Good Agricultural Practices Program. The sample size was 384 farmers, selected by using multi-stage sampling. The final step was focus group interviews with relevant experts and farmers. The data was analyzed by using descriptive statistics, principal component analysis, discriminant analysis and framework analysis

The research findings showed that: 1) fruit industry was the most important part of the economy of Chanthaburi province. Durian was mostly grown as the main crop, and most of the production relied on foreign markets; 2) agri-entrepreneurial elements consisted of internal focus, adaptability, rationality, value focus, originality, intensification, accomplishment and external focus; 3) agri-entrepreneurial styles were categorized into four groups, namely laid-backer, enthusiast, producer and analyst; 4) factors related to the agri-entrepreneurial styles were growing durian as the main crop, business size, farmer group membership, giving importance to cost, innovation, specialization, balance; 5) the guidelines for capacity building agri-entrepreneurship to support competitive advantage comprised three parts, namely building blocks of competitive advantage, linkages and supports, and accelerator. The findings provided recommendations for development of farmers, farmer groups, business organizations related to fruit supply chains and supporting organizations.

Keywords: agri-entrepreneurship, fruit industry, competitive advantage